

Załącznik
do Decyzji Nr 57
Ministra Sportu i Turystyki
z dnia 7 października 2015 r.

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

**PROGRAM MINISTRA SPORTU I TURYSTYKI
NA LATA 2015-2020
DOTYCZĄCY ZAPOBIEGANIA KORUPCJI W SPORCIE
pt. „NIE BĄDŹ PIONKIEM W GRZE!”**

Akceptuję:

Dorota Idzi

Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Sportu i Turystyki

Zatwierdzam:

Adam Korol

Minister Sportu i Turystyki

Warszawa, 7 października 2015 r.

I. WPROWADZENIE

1. Zakres pojęciowy¹ i skala zjawiska korupcji w sporcie

Korupcja w sporcie, a w szczególności manipulowanie zawodami sportowymi, to obok dopingu jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla współczesnego sportu. Potwierdza to między innymi raport przygotowany na zlecenie EU Sports Platform², który zjawiska te plasuje wśród dziesięciu czynników zagrażających uczciwości współzawodnictwa sportowego. Korupcja w sporcie jest też zjawiskiem etycznie i społecznie niepożądanym. Narusza bowiem fundamentalne wartości promowane poprzez sport, takie jak zasada fair play czy poszanowanie innych uczestników współzawodnictwa. Manipulowanie zawodami sportowymi to forma sportowego oszustwa, która prowadzi do wypaczenia idei nieprzewidywalności zawodów sportowych.

Ustawianie zawodów sportowych przybiera współcześnie formę bardzo dobrze zorganizowanego przestępczego procederu, gdzie często wpływ na wynik czy przebieg zawodów nie jest celem samym w sobie, a sposobem na osiągnięcie dochodu, czy „wypranie brudnych pieniędzy” dzięki zakładom bukmacherskim. Nierzadko procederem tym zajmują się zorganizowane grupy przestępcze.

W literaturze podejmuje się liczne próby zdefiniowania pojęcia korupcji w sporcie. Zgodnie z propozycją W. Maenniga (2005)³ można wyróżnić dwa podstawowe typy tego zjawiska:

- **korupcja dotycząca zawodów sportowych** (*competition corruption*): działania podejmowane przez sportowców i/lub działaczy sportowych mające bezpośredni wpływ na wynik zawodów;
- **korupcja dotycząca zarządzania sportem** (*management corruption*): działania niedotyczące bezpośrednio zawodów sportowych podejmowane przez działaczy sportowych i kierownictwo organizacji sportowych, np. przyznawanie statusu miasta gospodarza czy sprzedaż praw do transmisji telewizyjnych.

W związku z powyższym dokonać można następującej typizacji zjawiska korupcji w sporcie:

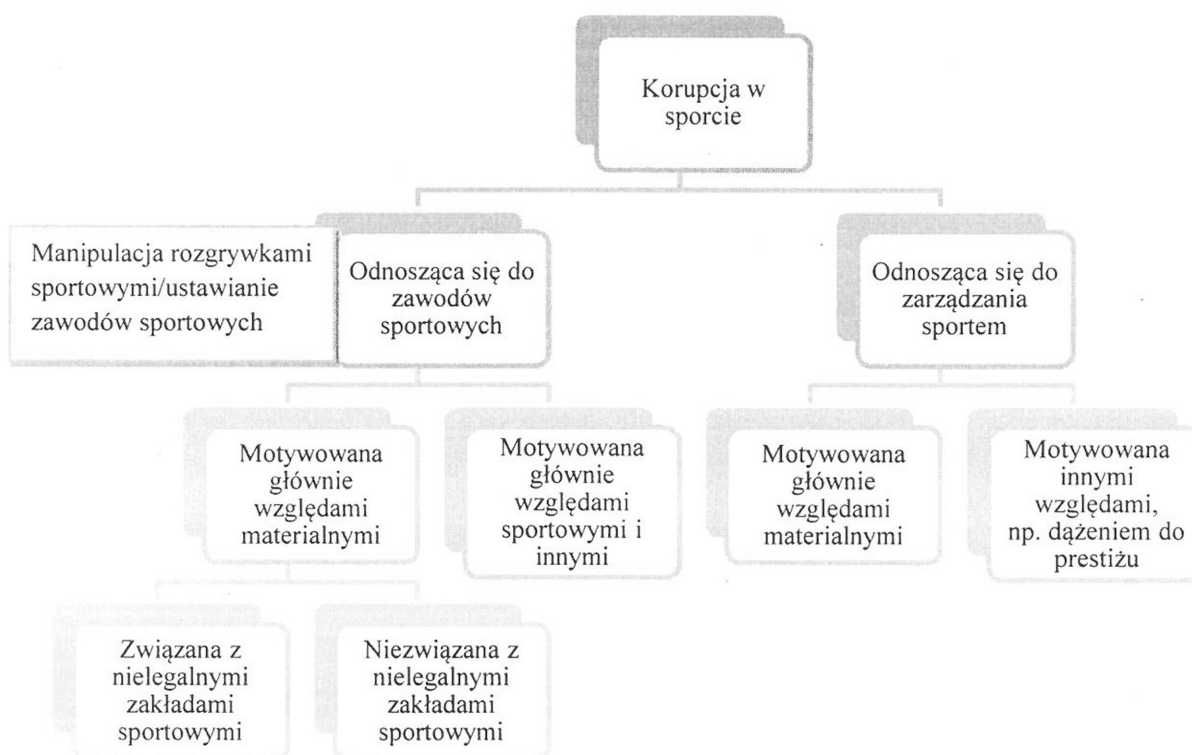
Korupcja w odniesieniu do zawodów sportowych	Korupcja w odniesieniu do zarządzania sportem
[Wykorzystanie substancji dopingowych] – z uwzględnieniem zastrzeżeń co do włączenia dopingu do katalogu zjawisk korupcji w sporcie.	Ustawianie wyników głosowania i wywieranie wpływu na wynik wyborów w organizacjach sportowych
Ustawianie meczów	Defraudacje
Hazard (gambling)	Łapówki
Wypaczanie wyniku meczu (point shaving) – odnosi się do zakładów sportowych	Wpływanie na wybór gospodarza wielkiej imprezy sportowej

¹ Zakres pojęciowy wskazany na podstawie przygotowanego na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki raportu: Włoch R., Korupcja w sporcie. Przegląd literatury przedmiotu, badań empirycznych oraz dokumentów, 2014 r.

² Oxford Research, Examination on threats to the integrity of sports, 2010 r.

³ Maennig W., Corruption in international sports and sport management: forms, tendencies, extent and countermeasures, in: European Sport Management Quarterly, 2005(2), 187-225.

W odniesieniu do korupcji dotyczącej zawodów sportowych S. Gorse i S. Chadwick (2010)⁴ proponują rozdzielenie korupcji motywowanej głównie względami sportowymi i korupcji motywowanej głównie względami materialnymi, a w tym ostatnim przypadku: korupcji związanej z nielegalnym hazardem oraz niezwiązanych z tym procederem. W ostatniej dekadzie (począwszy od roku 2005) zainteresowanie instytucji państwowych i międzynarodowych w coraz większym stopniu skupia się na zjawisku korupcji sportowej powiązanej z nielegalnym hazardem. Niektórzy badacze proponują, by w związku z tym mówić wręcz o starym i nowym typie korupcji w sporcie.

Powyższy diagram ma charakter poglądowy: wątpliwości może budzić zwłaszcza podział motywacji aktów korupcyjnych na materialne i pozostałe, głównie dlatego, że motywacje osób angażujących się w działania korupcyjne mają charakter złożony. Pozwala jednak zwrócić uwagę na fakt, że obecnie gros zainteresowania instytucji krajowych i międzynarodowych, rządowych i pozarządowych, oraz badaczy zajmujących się zjawiskiem korupcji w sporcie, koncentruje się na kwestii **korupcji dotyczącej zawodów sportowych – określanej mianem „manipulacji rozgrywkami sportowymi” lub „ustawianiem meczów” - związanej z nielegalnymi zakładami sportowymi**. Mniejszą uwagę poświęca się równie istotnemu zjawisku korupcji w obszarze zarządzania sportem, zwłaszcza w odniesieniu do funkcjonowania międzynarodowych federacji sportowych oraz kwestii organizowania wielkich imprez sportowych.

⁴ Gorse S., Chadwick S., The Prevalence of Corruption in International Sport. A Statistical Analysis. Report Prepared for the Remote Gambling Association, European Gaming and Betting Association and the European Sports Security Association, 2010 r.

Znacznie większych trudności metodologicznych nastęcza określenie skali zjawiska korupcji w sporcie. Dostępne dane mają bowiem albo mają charakter szacunkowy, albo wskazują na ujawnioną, a nie rzeczywistą jego skalę. Z badania przeprowadzonego przez Międzynarodową Federację Piłkarzy Zawodowych (Fédération Internationale des Associations de Footballeurs Professionnels, FIFPro) wynika, iż 55% piłkarzy z Europy Środkowej i Wschodniej, którzy nie otrzymują terminowo wynagrodzenia za grę (w takiej sytuacji znalazło się 41,4% ankietowanych), było nakłanianych do ustawiania meczów piłkarskich. Można zatem założyć, że problem ten dotyczy ponad 20% uprawiających futbol w naszym regionie. Z kolei w badaniu TNS OBOP z 2005 r. ankietowani wskazali, że spośród środowisk pracowniczych, sędziowie sportowi są w największym stopniu narażeni na zachowania korupcyjne. Ponadto w latach 2003-2010 w Polsce za przestępstwo korupcji sportowej (wówczas art. 296b Kodeksu karnego) skazano łącznie 44 osoby (najwięcej – 15 osób – w 2005 r.), w 2011 r. 4 osoby na podstawie przepisów ustawy o sporcie, a w 2012 r. kolejne 3. Wiele z postępowań w tych sprawach znajduje się wciąż w toku.

2. Geneza programu

Zagadnienie korupcji w sporcie, ze szczególnym uwzględnieniem ustawiania zawodów sportowych, było najważniejszym priorytetem polskiej Prezydencji w Radzie UE w II poł. 2011 r., zakończonej m.in. konkluzjami nt. ustawiania wyników zawodów sportowych, czyli pierwszym dokumentem na poziomie unijnym podejmującym tego rodzaju tematykę. Konkluzje wskazują na elementy konieczne dla skutecznej walki ze zjawiskiem ustawiania zawodów sportowych, wśród których wymienić należy współpracę krajową i międzynarodową oraz wymianę informacji między organizacjami sportowymi, organami ścigania i operatorami zakładów wzajemnych, a także działalność edukacyjną i badawczą oraz efektywne mechanizmy prawne, w tym skuteczne i odstrasżające sankcje, wliczając w to sankcje karne.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy przyjąć tezę, że przeciwdziałanie korupcji w sporcie to współcześnie zadanie wielu podmiotów: ruchu sportowego, administracji publicznej i organów ścigania. Od jakości współpracy między nimi zależy powodzenie całego procesu.

Do walki z manipulowaniem zawodami sportowymi niezbędne są przede wszystkim odpowiednie, skuteczne i odstrasżające sankcje – karne i dyscyplinarne.

- z tego powodu w ustawie o sporcie z 2010 r. wprowadzono odpowiedzialność karną za przestępstwa przeciwko zasadom rywalizacji sportowej, w tym w szczególności związane z korupcją mającą na celu nieuprawniony wpływ na wynik zawodów sportowych,
- a w nowelizacji ustawy z 2015 r. rozszerzono penalizację zachowań korupcyjnych w sporcie na takie, które dotyczą ustalania określonego przebiegu zawodów sportowych (np. ilość żółtych kartek w meczu), a nie tylko ich wyniku.

Jednak „dobre prawo” to nie jedyny warunek powodzenia w walce z korupcją w sporcie. Ważnym elementem są również zasady dobrego rządzenia w sporcie, a przede wszystkim przedsięwzięcia prewencyjne i edukacyjne.

W ramach takich właśnie działań Ministerstwo Sportu i Turystyki realizuje od 2013 r. inicjatywy polegające na organizacji szkoleń i zajęć edukacyjnych, adresowanych do różnych środowisk sportowych, w tym młodych zawodników, trenerów czy sędziów.

Pierwszą tego rodzaju inicjatywą była seria szkoleń z zakresu profilaktyki antykorupcyjnej prowadzonych wspólnie z Komendą Główną Policji w szkołach mistrzostwa sportowego. Przeprowadzono je jak dotąd (w latach 2013-2014) w siedmiu szkołach w całym kraju, a uczestniczyło w nich ok. 500 młodych sportowców reprezentujących pięć polskich związków sportowych (Związek Piłki Ręcznej w Polsce, Polski Związek Piłki Siatkowej, Polski Związek Piłki Nożnej, Polski Związek Rugby, Polski Związek Koszykówki). Celem nadrzędnym realizowanych szkoleń było przeciwdziałanie korupcji w sporcie i ustawianiu zawodów sportowych oraz promocja uczciwości i zasad rywalizacji sportowej.

Na kanwie powyższego projektu spółka Ekstraklasa S.A. wystąpiła do Ministerstwa Sportu i Turystyki z wnioskiem o wspólną realizację projektu poświęconego profilaktyce antykorupcyjnej w zawodowych klubach piłki nożnej. Podjęto decyzję o rozpoczęciu projektu, we współpracy z Komendą Główną Policji, adresowanego do młodych zawodników w wieku od 15 do 18 lat, we wszystkich klubach piłkarskich Ekstraklasa. Dnia 15 kwietnia 2014 r. podpisane zostało w tym celu trójstronne Porozumienie o współpracy w zakresie działań szkoleniowych w obszarze przeciwdziałania korupcji w sporcie i ustawianiu zawodów sportowych. W następstwie zawarcia porozumienia przeprowadzono szkolenia we wszystkich klubach piłkarskich najwyższej klasy rozgrywkowej, w których udział wzięło około 660 młodych piłkarzy. Dodatkowo w warsztatach uczestniczyli ich opiekunowie i trenerzy-koordynatorzy szkolenia młodzieży, a w niektórych wypadkach również zawodnicy zespołu seniorskiego prowadzonego przez dany klub.

Dobre doświadczenia z realizacji powyższego projektu zaowocowały rozszerzeniem jego koncepcji również na kluby niższych klas rozgrywkowych i zaangażowaniem do współpracy przy jego realizacji Polskiego Związku Piłki Nożnej. 19 lutego 2015 r. podpisano w tym celu Porozumienie o współpracy w zakresie działań szkoleniowych w obszarze przeciwdziałania korupcji i ustawianiu zawodów sportowych w klubach piłkarskich, którego stronami są Minister Sportu i Turystyki, Komendant Główny Policji, Zarząd Polskiego Związku Piłki Nożnej oraz Zarząd Ligi Zawodowej Piłki Nożnej Ekstraklasa S.A. Zostało ono zawarte na czas organizacji, wdrażania i ewaluacji projektu szkoleniowego, do dnia 31 sierpnia 2018 r. i może być przedłużane za zgodną wolą stron na kolejne okresy trzyletnie. Zgodnie z postanowieniami porozumienia, w 2015 r. rozpoczęto realizację projektu, w ramach którego przeszkolono koordynatorów działających w wojewódzkich związkach piłki nożnej, wojewódzkich komendach policji oraz klubach piłkarskich Ekstraklasa i I ligi. Koordynatorzy przeprowadzili następnie warsztaty szkoleniowe w swoich klubach, w których udział wzięło ponad 1470 młodych piłkarzy.

Siłę oddziaływania projektu wzmocniła dodatkowo decyzja PZPN o wprowadzeniu wymogu udziału poszczególnych klubów w szkoleniach antykorupcyjnych jako warunkującego uzyskanie licencji począwszy od sezonu 2014/2015.

II. RAMY PRAWNE I STRATEGICZNE PROGRAMU

Program Ministra Sportu i Turystyki na lata 2015-2020 dotyczący zapobiegania korupcji w sporcie pt. „Nie bądź pionkiem w grze!”, zwany dalej „programem”, ma charakter edukacyjny. Treści przekazywane w ramach poszczególnych projektów programu nawiązują bezpośrednio do aktualnego stanu prawnego, w tym przede wszystkim do przepisów art. 46-48 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2014 r. poz. 715, z późn. zm.), aby realizować funkcję prewencyjną. Przywołane przepisy ustawy określają katalog czynów zabronionych, związanych z korupcją w sporcie, w tym sprzedajność sportową (art. 46 ust. 1),

przekupstwo sportowe (art. 46 ust. 2), korupcję sportową w związku z udziałem w zakładach wzajemnych (art. 47), płatną protekcję w sporcie (art. 48 ust. 1) oraz przekupstwo za płatną protekcję (art. 48 ust. 2).

Potrzeba realizacji działań edukacyjnych w obszarze korupcji w sporcie, w szczególności w zakresie ustawiania zawodów sportowych, wynika z licznych zaleceń i rekomendacji UE. Zawarto je przede wszystkim w przywoływanych w genezie programu konkluzjach Rady w sprawie walki z manipulowaniem wynikami sportowymi (2011/C 378/01), w których Rada UE wzywa państwa członkowskie do opracowywania programów edukacyjnych, na przykład na podstawie doświadczeń byłych sportowców, skierowanych do sportowców i działaczy sportowych w celu poprawy świadomości na temat zagrożeń związanych z manipulowaniem wynikami i w celu zapobiegania ich udziałowi w takich działaniach.

Również dokumenty nieformalne, przyjęte w czasie cypryjskiej Prezydencji w Radzie UE, wskazują na rolę edukacji w zwalczaniu ustawiania zawodów sportowych. Deklaracja z Nikozji z 20 września 2012 r. wymienia pięć kluczowych obszarów, w których wymagane jest podjęcie skutecznych i trwałych działań, w tym „Edukację, Profilaktykę i Dobre Zarządzanie”. Inicjatywy w tym zakresie powinny być skierowane do wszystkich podmiotów działających w obszarze sportu, w tym do zawodników, ich sportowego otoczenia, sędziów, działaczy, urzędników, kibiców oraz kadr zarządzających. Ponadto w konkluzjach Prezydencji na temat ustanowienia strategii zwalczania manipulowania wynikami sportowymi zachęca się państwa członkowskie do wspierania inicjatyw na szczeblu krajowym, których celem jest podnoszenie świadomości i edukacja na temat zagrożeń korupcyjnych uczestników ruchu sportowego, w tym w szczególności zawodników, ich otoczenia (zarówno na poziomie amatorskim, jak i wyczynowym), agentów sportowych, trenerów, sędziów, kadry zarządzającej organizacjami sportowymi czy kibiców, ale także innych zainteresowanych stron, w tym organów ścigania, władz publicznych oraz operatorów zakładów wzajemnych i ich uczestników, jak również opinii publicznej.

Potrzeba prowadzenia działań edukacyjnych wynika również z postanowień Konwencji Rady Europy w sprawie manipulowania zawodami sportowymi, sporządzonej w Magglingen 18 września 2014 r., która w art. 6 przewiduje, iż każda ze stron będzie zachęcać do podejmowania działań w dziedzinie podnoszenia świadomości, edukacji, szkoleń i badań służących wzmocnieniu walki z manipulowaniem zawodami sportowymi. Polska podpisała konwencję 7 lipca 2015 r.

Działalność profilaktyczna w zakresie korupcji w sporcie została również uwzględniona w ramach krajowych dokumentów strategicznych. Rządowy Program Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014–2019, przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 37 z dnia 1 kwietnia 2014 r., przewiduje w ramach celu szczegółowego „Wzmocnienie działań prewencyjnych i edukacyjnych” realizację zadania nr 16 pt. „Wzmocnienie przeciwdziałania korupcji w sporcie”. Obejmuje ono dwa działania, a mianowicie 16.1. „Diagnoza potrzeb i działań prowadzonych w obszarze profilaktyki korupcji w sporcie wraz z rekomendacjami” oraz 16.2. „Realizacja rekomendacji, w razie potrzeby wraz z ewentualnymi zmianami prawnymi”. Zadanie powierza się do realizacji Ministrowi Sportu i Turystyki.

Również „Program rozwoju sportu do roku 2020” (PRS2020), a więc dokument strategiczny wytyczający kierunki rozwoju sportu w tej właśnie perspektywie, poświęca uwagę problematyce korupcji w sporcie i jej przeciwdziałania w formie działalności edukacyjnej. Priorytet 2.2. PRS2020 pt. „Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom w sporcie oraz

promocja pozytywnych wartości kształtowanych przez sport” przewiduje kierunek interwencji 2.2.3. pt. „Zwalczanie korupcji w sporcie oraz ustawiania zawodów sportowych”. Do najważniejszych działań w ramach powyższego kierunku interwencji należą:

- kontynuowanie projektów edukacyjnych adresowanych do młodych piłkarzy oraz uczniów szkół mistrzostwa sportowego, przy założeniu umasowienia działań (w formule pozwalającej na objęcie szkoleniami klubów piłkarskich kilku klas rozgrywkowych oraz szkół mistrzostwa sportowego);
- podjęcie działań edukacyjnych w zakresie profilaktyki antykorupcyjnej w stosunku do kadr zarządzających klubami i polskimi związkami sportowymi;
- stworzenie sieci koordynatorów odpowiedzialnych na poziomie krajowym i regionalnym za wymianę informacji oraz działalność edukacyjną, w szczególności w polskich związkach sportowych, klubach piłkarskich i wojewódzkich komendach policji;
- kontynuowanie współpracy i wymiany informacji między wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w zwalczanie korupcji w sporcie.

III. UZASADNIENIE POTRZEBY REALIZACJI PROGRAMU

Potrzeba realizacji programu wynika bezpośrednio z obowiązujących krajowych dokumentów strategicznych, w tym w szczególności z Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014–2019, którego plan działań przewiduje większość z projektów szkoleniowych omówionych w sekcji VI niniejszego programu.

Za podjęciem działań w ramach programu przemawia również skala oraz dynamiczny charakter zjawiska korupcji w sporcie, w tym w szczególności ustawiania zawodów sportowych. Doświadczenia Polski, ale również innych krajów, potwierdzają tę tezę. Jest to ściśle związane ze zjawiskiem globalizacji i komercjalizacji sportu. Zakłada się, że przychody z rynku sportowego liczone globalnie, przy rocznej stopie wzrostu na poziomie 3,7%, wyniosą w 2015 r. 145,3 mld dolarów⁵. Tendencja ta widoczna jest również na polskim rynku. Wartość sponsoringu sportowego w naszym kraju wzrosła z 0,2 mld zł w 2001 r. do 3,8 mld na koniec 2013 r.⁶ Proces ten wiąże się jednak z konkretnymi zagrożeniami, z których część wynika z regularnej infiltracji sportu przez środowisko przestępcze.

Program, który obejmuje zarówno projekty już dotąd realizowane przez Ministerstwo Sportu i Turystyki w formie pilotażu, jak i działania nowe, daje gwarancję efektywności i skuteczności, przede wszystkim dzięki możliwości wykorzystania dotychczasowych dobrych praktyk i doświadczeń. Jednocześnie włączenie wszystkich tych działań w ramy jednego wspólnego programu daje gwarancję spójnego przekazu w ich komunikowaniu środowisku sportowemu oraz opinii publicznej.

IV. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Program stanowi portfel projektów, których wspólnym celem jest podnoszenie świadomości środowiska sportowego na temat zagrożeń korupcyjnych, w tym w szczególności noszących znamiona ustawiania zawodów sportowych. Główne działania projektu koncentrują się na przedsięwzięciach edukacyjnych przygotowanych dla różnych grup docelowych. Ich uzupełnienie stanowią działania naukowo-badawcze i informacyjne.

⁵ PriceWaterHouseCoopers, Changing the game, Outlook for the global sports market to 2015, 2011 r.

⁶ Pentagon Research, Podsumowanie polskiego sponsoringu sportowego w 2013 roku.

Program oparty jest na doświadczeniach poszczególnych jego realizatorów, co sprzyja efektywności i skuteczności realizowanych w jego ramach działań, a także znacząco obniża jego koszty. Stanowi on również odpowiedź na zapotrzebowanie ścisłej współpracy wielu interesariuszy, wyrażone tak w krajowych, jak i międzynarodowych zaleceniach i dokumentach strategicznych. Wskazane jest, by w ramach niektórych działań programu, w tym w szczególności projektów szkoleniowych, zasady współpracy między realizatorami programu określały odrębne porozumienia.

Ministerstwo Sportu i Turystyki przed przystąpieniem do prac nad programem dokonało diagnozy potrzeb w zakresie działań edukacyjnych w obszarze zapobiegania korupcji w sporcie, w tym w ramach zleconego badania „Korupcja w sporcie. Przegląd literatury przedmiotu, badań empirycznych oraz dokumentów”⁷. Dokonano również weryfikacji założeń programu w ramach fazy pilotażowej niektórych projektów szkoleniowych, prowadzonych w latach 2013-2015.

Program będzie realizowany w latach 2015-2020, co zapewnia zbieżność horyzontu czasowego z głównym dokumentem strategicznym Ministra Sportu i Turystyki, tj. „Programem rozwoju sportu do roku 2020” (PRS2020). Co do zasady, podobny horyzont czasowy będą miały poszczególne działania realizowane w ramach programu, co nie wyklucza sytuacji rezygnacji z realizacji tych działań w pewnym okresie obowiązywania programu. Przewiduje się, że program stanowił będzie jedno z narzędzi realizacji PRS2020.

Program jest adresowany do środowiska sportowego, przy uwzględnieniu różnych grup docelowych, w tym priorytetowo młodych zawodników uprawiających sporty, w których istnieje największe ryzyko wystąpienia zagrożeń korupcyjnych. Szacuje się, że corocznie program obejmie bezpośrednio co najmniej 2 tys. takich osób, nie licząc pośrednich działań informacyjnych (ulotki, spoty, portale społecznościowe). Jedną z ważniejszych grup docelowych programu jest też kadra zarządzająca organizacjami sportowymi. Szacuje się, że w perspektywie do roku 2020 program pozwoli na objęcie szkoleniami przedstawicieli kadry zarządzającej wszystkich polskich związków sportowych.

Program ma charakter otwarty, co oznacza, że będzie on obejmował nie tylko działania wymienione w sekcji VI, ale również inne, opracowane po przyjęciu programu, jeżeli będą one służyć realizacji celów programu i pod warunkiem ich oddziaływania na grupy docelowe wskazane w treści programu.

V. CELE PROGRAMU

Projekty i inne działania programu realizowane będą przy uwzględnieniu następujących celów głównych oraz szczegółowych:

Cele główne programu

- podniesienie świadomości środowiska sportowego na temat korupcji w sporcie oraz manipulowania zawodami sportowymi,
- przeciwdziałanie zjawisku korupcji w sporcie i ustawianiu zawodów sportowych.

⁷ Włoch R., Korupcja w sporcie. Przegląd literatury przedmiotu, badań empirycznych oraz dokumentów, raport na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki.

Cele szczegółowe programu

- > utrwalenie wśród młodych zawodników postawy asertywnego reagowania w sytuacji zagrożenia korupcyjnego,
- > zwrócenie uwagi środowiska sportowego na negatywny wpływ korupcji w sporcie oraz przypadków manipulowania zawodami sportowymi na wizerunek sportu,
- > kontynuowanie efektywnej współpracy w zakresie przeciwdziałania korupcji w sporcie i manipulowaniu zawodami sportowymi między zainteresowanymi podmiotami oraz wzmocnienie dialogu administracji rządowej, organów ścigania i podmiotów środowiska piłkarskiego,
- > realizacja poprzez projekt zadań i działań określonych w Rządowym Programie Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014 –2019,
- > propagowanie pozytywnych wzorców i postaw antykorupcyjnych w środowisku sportowym,
- > identyfikacja priorytetów dla dalszych działań edukacyjnych w zakresie korupcji w sporcie.

VI. GŁÓWNE DZIAŁANIA PROGRAMU

1. Projekty szkoleniowe:

Najistotniejszym działaniem realizowanym w ramach programu będą projekty szkoleniowe. Poniższa prezentacja projektów uwzględnia przede wszystkim przedsięwzięcia, które prowadzone były w warunkach pilotażowych przed przyjęciem programu. Jednak ta kategoria działań ma charakter otwarty i może w trakcie realizacji programu obejmować również inne projekty szkoleniowe, adresowane do grup docelowych scharakteryzowanych poniżej.

Celem bezpośrednim wszystkich projektów jest podniesienie świadomości środowiska sportowego na temat zagrożeń korupcyjnych w sporcie, poprzez przekazanie adekwatnych do wieku i charakterystyki grupy docelowej treści szkoleniowych. Pośrednim zaś stworzenie ogólnopolskiej siatki koordynatorów projektów, ich skomunikowanie i zagwarantowanie bieżącej między nimi współpracy.

Każdy z projektów zostanie poddany corocznej ocenie na podstawie badań ankietowych przeprowadzanych wśród uczestników szkoleń, celem optymalizacji ich rezultatów.

A. Projekt dotyczący zapobiegania korupcji w sporcie i ustawianiu zawodów sportowych w szkołach mistrzostwa sportowego

Projekt polega na organizacji szkoleń z zakresu profilaktyki antykorupcyjnej w szkołach mistrzostwa sportowego. Priorytetowo traktowane będą placówki działające w sportach, w których ryzyko korupcji jest największe. Selekcja ta dokonana zostanie w oparciu o dotychczasowe doświadczenia polskich organów ścigania oraz dane międzynarodowe w tym zakresie. Wykorzystane zostaną również doświadczenia z fazy pilotażowej projektu.

Koncepcja projektu zakłada w pierwszej fazie (podobnie jak w czasie pilotażu) prowadzenie szkoleń bezpośrednio przez pracowników Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz Komendy

Główniej Policji (lub wojewódzkich komend policji). Planuje się jednak przekształcenie projektu według schematu szkoleń w klubach piłkarskich (por. pkt B), gdzie Ministerstwo Sportu i Turystyki przygotowuje koordynatorów projektu w poszczególnych szkołach mistrzostwa sportowego, a następnie oni odpowiadają za przeprowadzenie szkoleń.

Grupa docelowa: młodzi zawodnicy – uczniowie szkół mistrzostwa sportowego w wybranych sportach, nauczyciele i trenerzy pracujący z młodzieżą w tych szkołach.

Główne treści szkoleniowe: promocja zachowań zgodnych z zasadami uczciwości rywalizacji sportowej, omówienie przykładów zagrożeń korupcyjnych, w tym związanych z udziałem w zakładach wzajemnych, objaśnienie pojęć dotyczących korupcji i ustawiania zawodów sportowych, omówienie sankcji karnych i dyscyplinarnych przewidzianych za udział w korupcji sportowej oraz prezentacja zbioru zasad i dobrych praktyk, które mogą pomóc młodym zawodnikom uniknąć zagrożeń korupcyjnych oraz ukształtować postawę asertywnego reagowania.

Podmioty zaangażowane: Ministerstwo Sportu i Turystyki, Komenda Główna Policji (i wojewódzkie komendy policji), polskie związki sportowe, szkoły mistrzostwa sportowego.

Okres realizacji: 2015-2020 (pilotażowo 2013-2014).

B. Projekt dotyczący przeciwdziałania korupcji i ustawianiu zawodów sportowych w klubach piłkarskich

Projekt zakłada organizację warsztatów szkoleniowych dla koordynatorów projektu rekrutujących się z wojewódzkich komend policji, wojewódzkich związków piłki nożnej, klubów piłkarskich najwyższych klas rozgrywkowych (w 2015 r. Ekstraklasy i I ligi, a począwszy od 2016 r. również II ligi). Warsztaty mają służyć przygotowaniu koordynatorów pod względem merytorycznym oraz organizacyjnym do prowadzenia szkoleń w klubach piłkarskich na swoim terenie. Szkolenia te mają być prowadzone przez duet koordynatorów, złożony z przedstawicieli klubu oraz właściwej terytorialnie komendy wojewódzkiej policji. Adresatami szkoleń są młodzi zawodnicy ww. klubów.

Dedykowanie odrębnego projektu szkoleniowego jednemu konkretnemu sportowi, jakim jest piłka nożna, wynika z faktu, iż od lat boryka się on z przypadkami korupcji i zjawiskiem ustawiania zawodów sportowych. Jest to także sport o dużej popularności, którym w sposób szczególnie interesują się operatorzy zakładów wzajemnych.

Młodzi piłkarze, wkraczający w życie zawodowe, narażeni bywają na pokusy, do których zaliczyć należy niewątpliwie możliwość szybkiego i łatwego zarobkowania pieniędzy pochodzących ze sportowej korupcji. Dlatego zdecydowano o skierowaniu projektu szkoleniowego właśnie do młodych zawodników.

Jednym z założeń jest również zwrócenie szczególnej uwagi w toku projektu szkoleniowego na kwestię udziału środowiska piłkarskiego, a przede wszystkim zawodników, w zakładach wzajemnych, związanych z tym ograniczeń prawnych, szczególnie wynikających z przepisów wewnętrznych PZPN, z uwzględnieniem możliwego ryzyka uzależnień od gier hazardowych.

Grupa docelowa: młodzi zawodnicy – piłkarze w wieku 15-18 lat z klubów uczestniczących w rozgrywkach najwyższych lig (Ekstraklasa, I i II liga), trenerzy tych zawodników oraz osoby odpowiadające za koordynację szkolenia młodzieży w klubach.

Główne treści szkoleniowe: promocja zachowań zgodnych z zasadami uczciwości rywalizacji sportowej, omówienie przykładów zagrożeń korupcyjnych, w tym związanych

z udziałem w zakładach wzajemnych, objaśnienie pojęć dotyczących korupcji i ustawiania meczów piłki nożnej, omówienie sankcji karnych i dyscyplinarnych przewidzianych za udział w korupcji sportowej oraz prezentacja zbioru zasad i dobrych praktyk, które mogą pomóc młodym zawodnikom uniknąć zagrożeń korupcyjnych oraz ukształtować postawę asertywnego reagowania.

Podmioty zaangażowane: Ministerstwo Sportu i Turystyki, Komenda Główna Policji (i wojewódzkie komendy policji), Polski Związek Piłki Nożnej (wojewódzkie związki piłki nożnej), Ekstraklasa S.A., kluby piłkarskie Ekstraklasy, I i II ligi.

Okres realizacji: 2015-2020 (pilotażowo 2014).

C. Projekt dotyczący zapobiegania korupcji w polskich związkach sportowych

Projekt przewiduje organizację szkoleń dla kadry zarządzającej polskich związków sportowych, w tym przede wszystkim prezesów i sekretarzy generalnych. Obejmie wszystkie polskie związki sportowe (w pełnym horyzoncie czasowym programu). Projekt ma na celu podniesienie świadomości kadr zarządzających na temat ryzyka korupcji w organizacji, w tym w szczególności w związku z przeprowadzeniem dużych imprez sportowych. Przewiduje się współpracę w ramach projektu z Centralnym Biurem Antykorupcyjnym i/lub Komendą Główną Policji.

Grupa docelowa: kadry zarządzające polskich związków sportowych, w szczególności prezesi i sekretarze generalni związków.

Główne treści szkoleniowe: omówienie przykładów zagrożeń korupcyjnych, w tym związanych z organizacją dużych imprez sportowych oraz funkcjonowaniem organizacji, objaśnienie pojęć dotyczących korupcji, w tym w sporcie, omówienie sankcji karnych i dyscyplinarnych przewidzianych za udział w korupcji sportowej oraz prezentacja zbioru zasad i dobrych praktyk, które mogą pomóc uniknąć zagrożeń korupcyjnych i ukształtować postawę asertywnego reagowania.

Podmioty zaangażowane: Ministerstwo Sportu i Turystyki, Centralne Biuro Antykorupcyjne i/lub Komenda Główna Policji, polskie związki sportowe.

Okres realizacji: 2015-2020.

D. Inne projekty

Program może również obejmować inne projekty szkoleniowe adresowane w szczególności do młodych zawodników oraz kadry zarządzającej organizacjami sportowymi, w tym klubami sportowymi, pod warunkiem, że służą one realizacji celów programu. Na tej samej zasadzie dopuszczalne są projekty, które sprzyjają kształtowaniu liderów promujących cele programu w środowisku sportowym, w tym czynnych i byłych zawodników.

2. Pozostałe działania w ramach programu:

A. Badania dotyczące korupcji w sporcie

Program przewiduje kontynuację działalności badawczej związanej z korupcją w sporcie, zapoczątkowanej w 2014 r., kiedy to Ministerstwo Sportu i Turystyki zleciło przygotowanie raportu pt. „Korupcja w sporcie. Przegląd literatury przedmiotu, badań empirycznych oraz dokumentów”. Raport zawierał wówczas m.in. informacje o skali zjawiska, a także na temat dobrych praktyk w zakresie zapobiegania korupcji w sporcie, omówienie uwarunkowań skuteczności działań na rzecz zapobiegania i zwalczania korupcji w sporcie oraz

funkcjonujących w tym zakresie rozwiązań prawnych, jak również formułował rekomendacje dalszych działań.

Przewiduje się w ramach programu aktualizację i rozszerzenie raportu „Korupcja w sporcie”, w tym o badania jakościowe (focusowe) na grupie docelowej zawodników (byłych i obecnych) biorących udział we współzawodnictwie sportowym oraz kadry zarządzającej w sporcie, celem pogłębienia wiedzy na temat skali zjawiska i towarzyszących jemu motywacji.

Działalność badawcza w ramach programu będzie obejmowała również wyniki corocznej oceny projektów szkoleniowych, która pozwoli na określenie rzeczywistej skali i charakteru ryzyka korupcyjnego, w tym w szczególności związanego z ustawianiem zawodów sportowych.

Okres realizacji: 2015-2020.

B. Konferencje naukowe

Realizacja programu zakłada przygotowanie i przeprowadzanie w cyklu rocznym (lub dwuletnim) międzynarodowych konferencji naukowych skierowanych do ruchu sportowego w zakresie problematyki korupcji w sporcie i manipulowania zawodami sportowymi. Przewiduje się udział w konferencjach europejskich ekspertów i specjalistów z zakresu problematyki korupcji w sporcie, a także przedstawicieli organizacji pozarządowych, szkół wyższych i organów przeciwdziałających i zwalczających korupcję.

Okres realizacji: 2016-2020.

C. Materiały informacyjne

Na potrzeby realizacji projektu przygotowane zostaną materiały informacyjne, pomocne przede wszystkim w organizacji i prowadzeniu projektów szkoleniowych. W ramach tego działania przygotowana i przeprowadzona zostanie publikacja antykorupcyjnych broszur profilaktycznych, zawierających zbiór zasad i dobrych praktyk, które mogą pomóc młodym zawodnikom uniknąć zagrożeń korupcyjnych oraz ukształtować postawę asertywnego reagowania.

Program będzie również obejmować inne działania informacyjne, takie jak przygotowanie i emisja spotu antykorupcyjnego czy wykorzystanie w celach informacyjnych serwisów społecznościowych.

Okres realizacji: 2015-2020.

VII. REALIZATORZY PROGRAMU

Program będzie zasadniczo realizowany w ramach współpracy administracji centralnej (Ministerstwo Sportu i Turystyki – koordynator projektu), podmiotów odpowiedzialnych za wykrywanie i ściganie korupcji (Komenda Główna Policji, Centralne Biuro Antykorupcyjne) oraz ruchu sportowego (polskie związki sportowe, ligi zawodowe, kluby sportowe i szkoły mistrzostwa sportowego). Natomiast w ramach działalności naukowej (konferencje) i badawczej współpraca ta zostanie rozszerzona o instytucje naukowe.

Ministerstwo Sportu i Turystyki:

- koordynuje realizację programu,
- organizuje i koordynuje przeprowadzenie antykorupcyjnych szkoleń centralnych w ramach projektów szkoleniowych programu,
- buduje strukturę koordynatorów poszczególnych projektów szkoleniowych programu,
- koordynuje opracowanie i zleca wykonanie materiałów informacyjnych na potrzeby projektów szkoleniowych programu i innych działań informacyjnych,
- sprawuje nadzór nad realizacją projektów szkoleniowych programu poprzez koordynację działań logistycznych, a także – w razie potrzeby – zaangażowanie merytoryczne pracowników Ministerstwa Sportu i Turystyki w przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń, opracowanie harmonogramów projektów szkoleniowych programu, monitorowanie i wizytowanie wybranych szkoleń oraz dokonanie corocznej oceny efektywności projektów szkoleniowych,
- zleca badania naukowe dotyczące zjawiska korupcji w sporcie,
- organizuje konferencje naukowe w temacie korupcji w sporcie,
- promuje program i realizowane w jego ramach projekty szkoleniowe, w tym poprzez stronę internetową Ministerstwa Sportu i Turystyki.

Komenda Główna Policji i Centralne Biuro Antykorupcyjne:

- współpracuje przy opracowaniu materiałów informacyjnych na potrzeby projektów szkoleniowych programu i innych działań informacyjnych,
- współpracuje przy realizacji projektów szkoleniowych programu poprzez wyznaczenie w komendach wojewódzkich policji koordynatorów projektów szkoleniowych (w przypadku KGP), zaangażowanie merytoryczne koordynatorów wyznaczonych w komendach wojewódzkich policji lub pracowników CBA w przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń oraz współpracę przy opracowaniu harmonogramów projektów szkoleniowych programu,
- promuje program i realizowane w jego ramach projekty szkoleniowe, w tym poprzez zamieszczanie odpowiednich informacji na stronach internetowych Policji i/lub Centralnego Biura Antykorupcyjnego.

Podmioty i organizacje środowiska sportowego, w tym polskie związki sportowe, ligi zawodowe, kluby sportowe i szkoły mistrzostwa sportowego:

- współpracują przy opracowaniu materiałów informacyjnych na potrzeby projektów szkoleniowych programu i innych działań informacyjnych,
- współpracują przy opracowaniu harmonogramów projektów szkoleniowych programu,
- współpracują przy realizacji projektów szkoleniowych programu poprzez wyznaczenie koordynatorów projektów oraz organizację szkoleń w terminach ustalonych w harmonogramach projektów szkoleniowych, w tym zapewnienie warunków niezbędnych do prawidłowego przeprowadzenia szkoleń, a także zaangażowanie wyznaczonych koordynatorów w przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń,
- gwarantują efektywną współpracę z koordynatorem programu,
- promują program i realizowane w jego ramach projekty szkoleniowe, w tym poprzez zamieszczanie odpowiednich informacji na swoich stronach internetowych.

VIII. PODMIOTY, NA KTÓRE ODDZIAŁUJE PROGRAM

Priorytetową grupę odbiorców programu stanowią młodzi zawodnicy, przede wszystkim w sportach, w których występuje duże ryzyko zagrożeń korupcyjnych. Ponadto do grup i instytucji, na które oddziaływać będzie program, zaliczyć należy:

- polskie związki sportowe,
- wojewódzkie związki sportowe,
- kluby sportowe,
- ligi zawodowe,
- uczniów szkół mistrzostwa sportowego,
- kadry zarządce polskich związków sportowych i innych organizacji sportowych,
- kibiców,
- organy ścigania.

IX. TRYB REALIZACJI I FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja programu nie wymaga jego zlecenia w formie zadania publicznego finansowanego na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118, z późn. zm.). Poszczególne działania programu będą podejmowane przy współpracy realizatorów programu właściwych ze względu na rodzaj działania.

Harmonogram działań programu przedstawia się w sposób następujący:

Nazwa działania	Pilotaż		Okres realizacji w programie					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1. Projekty szkoleniowe								
A. Projekt w szkołach mistrzostwa sportowego								
B. Projekt w klubach piłkarskich								
C. Projekt z kadrą zarządczą pzs-ów								
D. Inne projekty								
2. Pozostałe działania								
A. Badania naukowe								
B. Konferencje naukowe								
C. Materiały informacyjne								

Poszczególne działania programu będą finansowane ze środków realizatorów programu, na zasadach uzgodnionych między zainteresowanymi, w tym w ramach odrębnych porozumień. Główne koszty programu ponosi Minister Sportu i Turystyki jako koordynator programu, w ramach środków finansowych pozostających w jego dyspozycji. Realizacja programu nie stanowi podstawy do ubiegania się przez jakiegokolwiek z realizatorów programu o dodatkowe środki z budżetu państwa.

Planowane koszty programu po stronie Ministra Sportu i Turystyki w podziale na działania przedstawiają się w sposób następujący:

Nazwa działania	Planowany budżet 2015-2020	Uwagi
1. Projekty szkoleniowe		
A. Projekt w szkołach mistrzostwa sportowego	30-50 tys. zł	
B. Projekt w klubach piłkarskich	90 tys. zł	
C. Projekt z kadrą zarządczą pzs-ów	30-50 tys. zł	
D. Inne projekty		
2. Pozostałe działania		
A. Badania naukowe	30-50 tys. zł	
B. Konferencje naukowe	150-250 tys. zł	roczny koszt 30-50 tys. zł
C. Materiały informacyjne	130 tys. zł	broszury 5 tys. rocznie, spot 100 tys. zł

Należy zastrzec, że powyższe planowane koszty programu w latach 2016-2020 mogą ulec zmianie, gdyż wysokość środków, jaką Minister Sportu i Turystyki przeznaczy na jego realizację w danym roku, będzie uzależniona od kwoty ogółem środków, jaka będzie w dyspozycji Ministra Sportu i Turystyki w ramach części 25 – Kultura fizyczna. Wysokość środków przeznaczonych na realizację programu w danym roku znana będzie zatem dopiero po uchwaleniu ustawy budżetowej na tenże rok.

X. NADZÓR I MONITOROWANIE PROGRAMU

Minister Sportu i Turystyki odpowiada za nadzór i monitorowanie programu, w tym każdego z działań z osobna. Monitorowanie projektów szkoleniowych na szczeblu lokalnym jest też pomocniczo zadaniem koordynatorów tych projektów. Nadzór nad realizacją działań określonych w pkt VI.1 będzie realizowany w ramach uprawnienia do wizytowania wybranych szkoleń, a także w systemie sprawozdawczości koordynatorów szkoleń (na podstawie badań ankietowych wśród uczestników). W przypadku działań uwzględnionych w sekcji VI.2 nadzór będzie prowadzony w ramach umów zawieranych w celu ich realizacji (np. umowy o opracowanie graficzne i druk materiałów informacyjnych, umowy o organizację konferencji itd.).

XI. MIERNIKI DO OCENY EFEKTYWNOŚCI PROGRAMU

Do oceny efektywności realizacji programu zostaną wykorzystane następujące wskaźniki:

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2014	Wartość docelowa					
			2015	2016	2017	2018	2019	2020
Projekt szkoleniowy w szkołach mistrzostwa sportowego								
1.	Liczba szkół mistrzostwa sportowego objętych w danym roku projektem (w tym również szkół prowadzących szkolenie w więcej niż jednym sporcie)	6	5	5	5	5	5	5
2.	Liczba koordynatorów projektu w szkołach mistrzostwa sportowego	0	0	5	10	15	20	25
3.	Liczba uczniów szkół mistrzostwa sportowego uczestniczących w danym roku w sesjach szkoleniowych w ramach projektu	430	150	150	300	450	600	750
Projekt szkoleniowy w klubach piłkarskich								
4.	Liczba klubów piłkarskich uczestniczących w danym roku w projekcie (organizujących sesje szkoleniowe z udziałem zawodników w wieku 15-18 lat)	16	34	52	52	52	52	52
5.	Liczba koordynatorów projektu w klubach piłkarskich, wojewódzkich związkach piłki nożnej, wojewódzkich komendach policji	0	67	85	85	85	85	85
6.	Liczba sesji szkoleniowych organizowanych w danym roku w klubach piłkarskich uczestniczących w projekcie	16	34	52	52	52	52	52
7.	Liczba zawodników klubów piłkarskich w wieku 15-18 lat uczestniczących w danym roku w sesjach szkoleniowych organizowanych w ramach projektu	660	1360	2080	2080	2080	2080	2080
8.	Odsetek uczestników sesji szkoleniowych organizowanych w ramach projektu potwierdzających styczność z korupcją w sporcie	13,75%	12%	10%	10%	8%	8%	7%
Projekt szkoleniowy z kadrą zarządczą polskich związków sportowych								
9.	Liczba polskich związków sportowych, których kadra zarządcza uczestniczyła w danym roku w projekcie szkoleniowym*	0	36	36	36	36	36	36
10.	Liczba uczestników (przedstawicieli kadr zarządczych polskich związków sportowych) sesji szkoleniowych organizowanych w danym roku w ramach projektu	0	72	72	72	72	72	72
Badania naukowe								
11.	Liczba badań naukowych w obszarze korupcji w sporcie zleconych w danym roku	1	0	0	0/1	0/1	0	0
12.	Liczba projektów szkoleniowych zakończonych coroczną oceną efektywności dokonaną na podstawie badań ankietowych uczestników projektów	1	2	3	3	3	3	3
Konferencje naukowe								
13.	Liczba konferencji naukowych organizowanych w danym roku w tematyce korupcji w sporcie	1	0	1	1	1	1	1

Materiały informacyjne								
14.	Liczba broszur informacyjnych wydrukowanych w danym roku na potrzeby działań programu	1000	3000	5000	5000	5000	5000	5000
15.	Liczba spotów informacyjnych przygotowanych w danym roku na potrzeby działań programu	0	0	0	1	0	0	0

* w kolejnych latach w projekcie szkoleniowym mogą uczestniczyć również przedstawiciele tych polskich związków sportowych, których kadra zarządzająca brała już udział w projekcie w latach minionych

Określenie wartości wskaźników na dany rok w ramach projektów szkoleniowych będzie się odbywało na podstawie sprawozdań koordynatorów z realizowanych przez nich działań, w tym organizowanych sesji szkoleniowych. Formularz takiego sprawozdania przygotowuje koordynator programu.

UZASADNIENIE

W związku z potrzebą usystematyzowania działań prewencyjnych w obszarze zwalczania korupcji w sporcie, koordynowanych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki, a także z koniecznością realizacji postanowień Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014–2019, niezbędne jest wprowadzenie programu Ministra Sportu i Turystyki na lata 2015-2020 dotyczącego zapobiegania korupcji w sporcie pt. „Nie bądź pionkiem w grze!”.

Cele główne programu, a więc podniesienie świadomości środowiska sportowego na temat korupcji w sporcie oraz manipulowania zawodami sportowymi, a także przeciwdziałanie w ten sposób zjawisku korupcji w sporcie i ustawianiu zawodów sportowych, zostaną osiągnięte przede wszystkim poprzez systematyczną realizację projektów szkoleniowych adresowanych do różnych grup docelowych środowiska sportowego (w tym w szczególności młodych zawodników oraz kadry zarządzającej organizacjami sportowymi), działalność badawczo-naukową (konferencje i badania naukowe) oraz działania informacyjno-promocyjne.

Program będzie realizowany w cyklu wieloletnim, a jego długofalowa realizacja ma doprowadzić m.in. do stworzenia sieci koordynatorów odpowiedzialnych na poziomie krajowym i regionalnym za wymianę informacji oraz działalność edukacyjną, w szczególności w polskich związkach sportowych, klubach piłkarskich i wojewódzkich komendach policji.